

บทที่ 8

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ว่าประวัติความเป็นมาของโบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ไทย จะไม่สามารถสืบค้นได้อย่างแน่ชัดว่าเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไหร่ และโบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ไทยแผ่นแรกเป็นของภาพยนตร์เรื่องอะไร แต่จากการจัดเก็บของหอภาพยนตร์แห่งชาติทำให้เราทราบว่า โบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ไทยเป็นสื่อโฆษณาที่เก่าแก่และมีความน่าสนใจไม่แพ้สื่อโฆษณาประเภทอื่นๆ เลยทีเดียว

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือความตั้งใจของผู้วิจัยที่ต้องการจะรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ไทยที่กระจัดกระจายอยู่อย่างไม่เป็นระบบ มาจัดเป็นระบบเพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาครั้งต่อไป และด้วยบิดานดังกล่าวทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีลักษณะเหมือนอาหารที่มีรสชาติปานกลาง ที่ผู้วิจัยอื่นๆ สามารถหยิบเอาประเด็นที่ตนสนใจไปเติมรสชาติให้เข้มข้นได้ตามที่ต้องการ ในส่วนที่เกี่ยวกับประเด็นของ"ภาษาโบสถ์เตอร์"ที่ผู้วิจัยนำเอามาเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษานั้นก็หาใช่เป็นข้อยุติในการศึกษาไม่ หากแต่เป็นเพียงการจุดประกายความสนใจให้กับผู้วิจัยอื่นๆ มาสานต่อในอีกหลายประเด็นที่ผู้วิจัยไม่สามารถทำการวิเคราะห์ให้ได้

จุดที่ถือได้ว่าเป็นงานที่ยากและหนักที่สุดสำหรับผู้วิจัยคือ การค้นหารายชื่อภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายในช่วงปีพ.ศ.2500-2532 เพื่อนำรายชื่อดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับรายชื่อโบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ที่จัดเก็บด้วยระบบตัวอักษรที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ ความสำเร็จที่ได้จากความพยายามครั้งนี้คือ รายชื่อภาพยนตร์ไทยที่ออกฉายในช่วงปีพ.ศ.2498-2536 (ซึ่งอยู่หมวดผนวก ก) นอกจากงานดังกล่าวแล้วงานที่ถือได้ว่าหนักหนาสาหัสไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน คือ การถ่ายภาพโบสถ์เตอร์ภาพยนตร์ไทย จำนวน 1,000 กว่ารูป (ซึ่งภาพบางส่วนที่ผ่านการคัดเลือกติดไว้ในภาค ข และ ค) รวมระยะเวลาที่ใช้สำหรับงานทั้ง 2 อย่างคือ 6 เดือนเต็ม

ถึงแม้ว่าจะต้องอาศัยความพยายามและความอดทนมากเพียงใด แต่เมื่อได้สัมผัสกับโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยและข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกเหน็ดเหนื่อยต่างๆ ก็อันตรธานไปอย่างหมดสิ้น กลับมีความรู้สึกท้าทายและกระหายที่อยากจะรู้และศึกษาค้นคว้าต่อไปเข้ามาแทนที่

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์จนได้ผลการวิเคราะห์ดังที่นำเสนอไว้ในบทต่างๆ ในข้างต้นแล้ว เมื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ต่างๆ นั้นมาประมวลอีกครั้งก็จะได้ข้อสรุปว่า เหตุผลสำคัญที่ทำให้พัฒนาการ "ภาษาโปสเตอร์" ในโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทย มีลักษณะดังกล่าว เป็นเพราะว่า เป็นภาษาที่เน้นประสิทธิภาพการสื่อสารขณะใช้งานมากกว่าประโยชน์หลังการใช้งาน ซึ่งจะแตกต่างจากโปสเตอร์ภาพยนตร์ของตะวันตก ที่คำนึงถึงประโยชน์ทั้งก่อนและหลังการใช้งาน ทำให้พัฒนาการโปสเตอร์ภาพยนตร์ของตะวันตกมีสไตล์ของศิลปะ เข้ามาผสมผสานอย่างเด่นชัดจนสามารถจัดโปสเตอร์เป็นกลุ่มๆ ตามศิลปะที่นำมาใช้ได้ สำหรับพัฒนาการโปสเตอร์ภาพยนตร์ของไทยสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องคือ สภาพการณ์ของภาพยนตร์ไทย ทำให้ผู้สร้างสรรค์งานโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ นั้น จะสร้างงานโดยคำนึงถึงการใช้ในการสื่อสารมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับหลังการใช้งาน ซึ่งก็คือการโฆษณาดึงดูดใจให้ผู้ชมภาพยนตร์สนใจเข้ามาสัมผัสและทำความรู้จักกับภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ ว่าชื่อเรื่องอะไร มีใครแสดง ใครเป็นผู้กำกับ มีอะไรที่น่าสนใจ ฯลฯ และหากว่าโปสเตอร์ภาพยนตร์รูปแบบใดที่สามารถสื่อสารได้ค่อนข้างสมบูรณ์ที่สุด โปสเตอร์ภาพยนตร์รูปแบบนั้นก็จะได้รับการยึดถือให้เป็นแบบแผนหรือสูตรสำเร็จของภาษาจนกว่าจะค้นพบรูปแบบใหม่ๆ ที่ใช้ได้สมบูรณ์และเหมาะสมมากกว่าเดิม

หลังจากการใช้งานแล้วโปสเตอร์ภาพยนตร์จะถือว่าหมดคุณค่าการใช้งาน จนกว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ จะถูกนำมาฉายอีกครั้งก็อาจจะนำโปสเตอร์ดังกล่าวมาใช้โฆษณาอีกครั้งจากการสังเกตพบว่าถึงแม้ว่าจะมีการนำภาพยนตร์เรื่องเดิมมาฉายอีกครั้งก็ตาม ก็มีการจัดทำโปสเตอร์ขึ้นใหม่อีก ดังเช่น เรื่องสันติ-วิภา หรือเรื่องแพรวดา (ดูภาพโปสเตอร์ได้ที่ภาคผนวก ค) และถึงแม้ว่าจะนำภาพยนตร์เรื่องเดิมมาสร้างอีกครั้งหนึ่งโปสเตอร์ภาพยนตร์ที่จัดทำขึ้นส่วนใหญ่ก็ได้ยึดรูปแบบเดิม หากแต่เปลี่ยนและเน้นในจุดที่แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับยุคสมัยและความเคลื่อนไหวของภาพยนตร์ไทย ซึ่งหากนำมาพิจารณาควบคู่กับโปสเตอร์ของ

ตะวันตก จะเห็นว่าถึงแม้ว่าโครงสร้างของโปสเตอร์จะไม่แตกต่างกันคือ ประกอบด้วยภาพ และข้อความ แต่เมื่อศึกษาถึงโครงสร้างทางภาษาจะพบว่าการที่โปสเตอร์ภาพยนตร์ของตะวันตกนำเอาศิลปะเข้ามาเป็นกรอบในการสร้างสรรค์งานนั้น ทำให้หลังจากการใช้ประโยชน์ทางการโฆษณาแล้ว ยังสามารถนำมาเก็บสะสมเพื่อชื่นชมได้ แยกชิ้นงานศิลปะที่รังสรรค์ด้วยฝีมือจิตรกรได้อีกด้วย และเป็นที่น่าสนใจว่าผู้ชมที่เก็บสะสมนี้แม้ตั้งแต่ชั้นชั้นล่างจนถึงชั้นชั้นกลางและปัญญาชน(ทองดี ภาณุมาศ, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2537) ซึ่งจะแตกต่างกับการเก็บสะสมของไทย ที่มีเพียงชนชั้นล่างหรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "ชาวบ้าน" เท่านั้นที่สนใจนำเอาไปติดไว้เพื่อชื่นชม ส่วนชนชั้นกลางและระดับปัญญาชนนั้นสนใจสะสมค่อนข้างน้อยและสนใจจัดเก็บเพียงโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยบางกลุ่มเท่านั้นเอาที่ โปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยที่มีตร ชัยบัญชา แสดง ที่เป็นเช่นนั้นเพราะโปสเตอร์ภาพยนตร์ของไทยนำเอาศิลปะเข้ามาเพื่อประยุกต์ใช้เท่านั้นมิได้นำเอามาเป็นกรอบสำคัญในการสื่อสารหลังการใช้งานจึงมิได้ถูกนำมาจัดเก็บเพื่อเป็นผลงานทางศิลปะดังเช่นตะวันตก

ซึ่งประโยชน์หลังการใช้นี้เป็นสิ่งที่คุณสมบัติผู้สร้างสรรค์โปสเตอร์มิได้คาดหวังไว้เท่าใดนัก หากแต่เป็นผลพลอยได้ที่เกิดจากความสนใจหรือความประทับใจของผู้ชมภาพยนตร์ที่มีต่อดารานักแสดงที่โปรดปรานหรือต่อเนื้อเรื่องภาพยนตร์หรือต่อภาพที่รังสรรค์ในโปสเตอร์

จุดประสงค์ในการเก็บสะสมของแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมและตามภูมิปัญญาทางศิลปะที่ได้รับการสั่งสมมา ในประเทศตะวันตกผู้ชมส่วนใหญ่มักได้รับการศึกษาและมีความรู้ทางศิลปะแบบปัญญาชน ทำให้นิยมการเก็บสะสมเพื่อเป็นผลงานศิลปะดังเช่นภาพวาดที่มีราคาสูง ในขณะที่ผู้ชมภาพยนตร์ไทยซึ่งส่วนมากเป็นผู้ชมตามต่างจังหวัดนั้นโดยเฉลี่ยได้รับการศึกษาค่อนข้างน้อย ความรู้ทางศิลปะที่สั่งสมก็เป็นแบบ "ศิลปะชาวบ้าน" จุดมุ่งหมายในการเก็บสะสมก็มีความแตกต่างจากตะวันตกในประเด็นที่ไม่ได้นำมาชื่นชมในศิลปะ หากแต่สนใจเพราะมีรูปดาราที่ตนชื่นชอบ มีภาพจำลองของเหตุการณ์ต่างๆ ที่น่าสนใจ มีแสงสีที่สวยงาม ผู้ชมต่างจังหวัดที่เก็บโปสเตอร์เหล่านี้จะเริ่มเรียนรู้และเข้าใจศิลปะที่ผ่านสื่อโปสเตอร์ที่ละเอียดละน้อย จากที่เคยชื่นชอบรูปเขียนเหมือนจริงซึ่งเคยรูปแบบที่นิยมก็เริ่มที่จะชื่นชอบรูปเขียนลายเส้นหรือรูปถ่ายจากสไลด์ ดังเช่น โปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง ร่องตึกแล่นแบล็ก ที่ถูกคนชมโยนไปจากสถานที่ติดหน้าโรงภาพยนตร์ตลอดช่วงเวลาฉาย หรือโปสเตอร์ภาพยนตร์เรื่อง อาแดงเหมือนกับนายริด ที่ผู้ชมให้ความสนใจเพราะเปรียบเทียบกับ

ดาราที่ตนชื่นชอบกับภาพวาด เป็นต้น

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำเอาศิลปะของตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ของช่างเขียนโปสเตอร์นั้น ได้มีความพยายามของช่างเขียนโปสเตอร์ภาพยนตร์บางท่านที่พยายามจะพัฒนาโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยให้ทัดเทียมกับตะวันตก แต่ก็ต้องประสบกับความผิดหวังเพราะไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร โดยเฉพาะจากเจ้าของภาพยนตร์ที่มีฐานะอ้างอยู่เสมอว่าสายหนังหรือคนดูไม่ชอบ อุปสรรคเหล่านี้เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นตราใบดที่ผู้ที่อยู่วงการภาพยนตร์ไทยและผู้ชมยังไม่ได้รับการพัฒนาจนถึงระดับหนึ่งแล้ว โปสเตอร์ภาพยนตร์สื่อที่ใช้สำหรับการโฆษณาก็คงจะต้องตกอยู่ในสภาพเดียวกันอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

ข้อเสนอแนะ

ดังที่กล่าวไว้ในข้างต้นว่าประเด็นที่นำมาศึกษานั้นหาใช่ข้อยุติไม่ ในอีกหลายประเด็นที่น่าสนใจยังไม่ได้รับการนำมาศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง ทั้งๆ ที่ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจ ต้องการศึกษาวិเคราะห์แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นระยะเวลา กำลังความสามารถของผู้วิจัย แหล่งข้อมูลรวมถึงงบประมาณที่ใช้ในการวิจัย ทำให้ผู้วิจัยจำเป็นต้องปล่อยวางประเด็นดังกล่าวด้วยความเสียดาย โดยมีความหวังว่าในอนาคตคงจะมีผู้วิจัยอื่นๆ หยิบยกเอาประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาและนำมาศึกษาต่อไป

ประเด็นที่น่าสนใจนำมาศึกษานั้น ส่วนใหญ่เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแง่มุมต่างๆ ของโปสเตอร์ ได้แก่

ความเป็นศิลปะของโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทย ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ผู้ให้ความสนใจศึกษามากพอสมควรโดยส่วนใหญ่จะเขียนเป็นบทความ ซึ่งจะพบได้ตามนิตยสารและวารสารเป็นระยะๆ ความน่าสนใจของประเด็นนี้อยู่ที่ว่าโปสเตอร์ภาพยนตร์ไทยเป็นงานศิลปะหรือไม่และถ้าใช่ เป็นศิลปะประเภทใด

ข้อความโฆษณาที่ใช้ในโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทย ข้อความคือองค์ประกอบหนึ่งของโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทย จากการสังเกตพบว่าข้อความที่ใช้โฆษณาในโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทยมีการปรับเปลี่ยน กล่าวคือกระชั้นมากขึ้น รูปประโยคหลากหลายมากขึ้น สำหรับรายละเอียดของความเปลี่ยนแปลงนั้นคงต้องขึ้นอยู่กับผู้ที่สนใจที่จะนำไปศึกษาค้นคว้า เพื่อนำรายละเอียดดังกล่าวมานำเสนอต่อไป

พัฒนาการภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนผ่านสื่อโบสเตอร์ เกี่ยวกับประเด็นนี้เน้นอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างภาพยนตร์ไทยกับโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทยเป็นแกนหลักในการศึกษา เพื่อที่จะค้นหาว่าพัฒนาการภาพยนตร์ไทยที่ผ่านสื่อภาพยนตร์นั้น มีความเหมือนหรือแตกต่างจากพัฒนาการภาพยนตร์ไทยที่ผ่านสื่อโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทย (เกี่ยวกับพัฒนาการของภาพยนตร์ไทย ได้มีงานหลายชิ้นกล่าวไว้โดยละเอียดได้แก่ หนังสือไทย ของ ศิริชัย ศิริกายะ หรือประวัติภาพยนตร์ไทยของ โดม สุวงศ์)

พัฒนาการของ "ภาษาโบสเตอร์" ในโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทย ระหว่างปีพ.ศ. 2535-2537 ในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่ารูปแบบการนำเสนอแบบตัดปะจากรูปถ่ายถูกนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง ทำให้เป็นจุดที่น่าสนใจว่าปริมาณของรูปแบบดังกล่าว เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการนำเสนออื่นๆ มีความแตกต่างกันมากหรือไม่อย่างไร เพราะหากว่ามีปริมาณที่มากกว่านั้นหมายความว่าพัฒนาการของ "ภาษาโบสเตอร์" ได้เกิดการปรับเปลี่ยนขึ้นแล้ว แต่จะเป็นในลักษณะใดต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าต่อไป

เปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษา ระหว่างโบสเตอร์ภาพยนตร์ไทยกับสื่อที่ใช้โฆษณาภาพยนตร์ไทยตัวอื่นๆ อาทิ โบสเตอร์วีดีโอ โฆษณาภาพยนตร์ไทยในหนังสือพิมพ์ โฆษณาภาพยนตร์ไทยในนิตยสารบันเทิง (ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นตัวอย่างในภาคผนวก จ)